

26. september 2024

UKA 2024/13

Jens NapâtôK', Naleraq

Uunga siunnersuut: Aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaannik, akileraaruserinermik ingerlatsineq pillugu Inatsisartut inatsisaannik kiisalu sulisoqarnermut akitsuut pillugu Inatsisartut inatsisaannik allannguinnissamut Inatsisartut inatsisaat

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaannik, akileraaruserinermik ingerlatsineq pillugu Inatsisartut inatsisaannik kiisalu sulisoqarnermut akitsuut pillugu Inatsisartut inatsisaannik allannguinnissamut Inatsisartut inatsisaat siunnersuut Naalakkersuisooqatigiit sinnerlugit Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisup saqqummiussaanut imatut Naleqqamiit oqaaseqaateqassaagut.

Akileraartarnikkut aaqqissuusseqqinneq aallaavigalugu aningaasarsiat akileraartutit pillugit inatsisartut inatsisaata, akileraaruserinermik ingerlatsineq pillugu Inatsisartut inatsisaata aamma sulisoqarnermut akitsuut pillugu Inatsisartut inatsisaata allanngortinneqarnerat pillugu inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut saqqummiunneqartoq 366.700.0000 kr-inik aningaasartuuteqarfiusussa saqqummiunneqarpoq.

Inummut ilannga at qaffanniarnearpoq 12.000 kr-imik 48.000-iminngaaniit 60.000 kr-imut 1. januar 2025 atuutilersussamik tamanna slu 4.320-5.280 kr akornanni akileraartartunut tamanut iluaqutaassasoq Naalakkersuisut saqqummiussissummini oqariartuutigaat.

Taamatullu sulinermut ilannga atip qaffanneqarnera aammalu allatut ilusilerneqarnera siunnersuutigineqarpoq tassanilu inuit 25.300-t missai aaqqissuusseqqinnerup kingorna sulinermut ilannga atiginnittassasut siunnersuummi saqqummiunneqarpoq taakkunanngalu inuit 6.200-t sulinermut ilannga atip annerpaaffissaanik ilannga atiginnittassasut naatsorsuutigineqartoq oqaatigineqarputtaaq.

Akiliutigisartagaq 11.095 kr.-t missaanik qaffassasoq, tassalu 2024-mi 4.655 kr.-nit, 2025-mi 15.750 kr.-nut, qaffassasoq siunnersuummi saqqummiunneqartumi atuarsinnaavarput.

Siunnersuut tusaannarlugu inuppassuarnullu pitsaasumik sunniuteqartussaalluni oqariartuutigineqartoq tusareerlugu nuannaajallannaraluaqaaq sunniuteqarfigisassai eqqarsaatigalugit isiginiaraanni oqartariaqarpoq kiisami uggornaannarpoq saqqummiussukkagut isumaqatigiinniarnermi ingerlanneqartut Siumut ataatsimeersuareerluni siulittaasuata Naalackersuutitaqartut inuttaat nikinneranni maannakkut Naalackersuisuusoq isumaqatigiinniarfiginiarnerani imminuinnaq tusaallutik inissisimalernerani isumaqatigiinniarnermi uagut peqataajunnaartariaqaratta ilami inuit aningaarsartuuteqarnerulertseriarlugit inuuniarnerat akitsorsariarlugu tigooraaffigineraniit annertunersumik annertunerungaartumik tigooraaffigereerlugit ilanngartuutereerlugit aaqqiiniarluni annaasarpassui ilai utertinniarneqalermata torrallataanngitsumik inuiaqatigiinnullu akisoqisumik.

Taamatullu siunnersuummi suliffeqarnermut ilanngaataq siusinnerusumik sukkanerusumillu atorunnaartassasoq saqqummiukkaluaraat, ilanngullugu Naalackersuisooqatigiit isumaqatigiissusertik aallaavigalugu saqqummiuppat ilaatigut kinguneqartussaq 500.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqarnermi atorunnaartassalluni, siunnersuummi ilanngullugu naatsorsuutaavoq akileraartartut 6.200-it missaaniittut ullumimut sanilliullugu suliffeqarnermut ilanngaataat appassasoq, tamannalu 440.000 - 630.000 kr.-t akornanni isertitalinnut pingaarnermik atuutissalluni.

Akileraartarnikkut aaqqissuusseqqinneq toqqaannaq pissakinerusunut taamatullu sunniuteqarnerpaaffissaat qiviaraanni amerlassusaat qiviaraanni ikinnerungaartunut annertunerusumik iluaqutaanissaa uggornarpoq aammalu sulisartut ulluinnarni qimupiloortut meeqqerivinnut tapeqanngitsut, meerai tapisiaqanngitsut taamatullu ineqarnerminnut tapeqanngitsut ulluinnarni akiliinernaasartut akunnattunik isertitaqartartut uani eqqugaasussangorpamata Naleqqamiit uggoreqaarput.

Inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni tamaviaarnerpaat pisortanik isumalluuteqannginnerpaat uani siunnersuummi akiliisinneqarput pilliuteqartinneqarnerpaapput tamannalu sulisartunut ukiorpassuarni politikkeqarfiginngilluinnarneranut ersiutaaqqiinnarpoq aammalu aalisartut amerliartuinnartut isertitaqanerulersimasut uani ajoaraluartumok isertitamikkut sunnerneqassapput

iseritaqarnerusortai pilliuteqartinneqalerput aaligooq aalisartunut sulisartunut nunap inuanut pitsaanerusumik aaqqiiniartut.

Namminersortut aamma aallerfigiarneqarnerat annikigisassaangilaq nunatsinni suliffinnik namminersortunngorsaaneq aammalu taakku atugaasa pitsaasuunissaat politikikkut ukkatarineqanngilluinnangajappoq maannakkullu aamma soqutiginnngilluinnarlugillusooq kaasarfiiniit aallerniarneq annertoqaaq tassa sulisoqarnermut akitsuut 1%-imik qaffaaniarneq sulisartunut sulititsisunut ataatsimut tamanut inuiaqatigiit kaasarfianiit aasassanngorlugu aqqissuunniarneqarpoq. 127 mio kr akiliuteqarneruneratigut landskarsimut isertissutaanerunissaa aqutissiorneqarluni maannakkut 0.9 %-imiittoq 106 mio. kr-inik isertitsissutaasartuq taamaasilluni marloriaataa sinnerlugu namminersortunut ingerlataqartunut aaniarneqalerpoq taamaasilluni sulisoqarnermut akitsuut 1,9 %-imut qaffanniarnearpoq 233 mio. kr. isertitsissutaasalernissaat taamaasilluni akitsuutitsigut annertussuseqalissalluni tassa kvart milliard-it sinnerlugit namminersortut aallerfigiarneqartalernerit namminersortunut sunniuteqaataa atuisunut aaneqarnissaa ilimananarluinnartoq suut tamaasa akitsoriartornerannut sunniuteqaqqittussaavoq kialluunnit tamanna politikikkut ingerlatsinermi soqutigisaqartup ilisimasaqartullu nalunngilaa illuatungaatigut oqaluusaarlutik akikinnerusumik inissiiniarlutik ilungersuuteqarlutik, tassa marlunnik oqaqarnermik aatsaat taasassaq.

Suli tupinnarneruvoq Naalakkersuisut meerartaatartunut akiitsut qaffasinnerpaaffianni suli aammaarlutik ajornerusumik meeqqanut akilersuutinut inissiiniaqqillutik aningaasanik aallernalermata akileraarutinut ilanngaatisarnerat atorunnaarsinniarmassuk taamatullu aamma imarsiornermi nerisaqarnermut aningaasartuutaanerusartunut ilanngaat aamma atorunnaarsinniarnearpoq. Taamatut innuttaasut kaasarfiiniit allerneq periarfissanerat pitsanngorsarnagit ajornerusumik inissillugit atuisunut innuttaasunut aningaasarpassuartut isigineqartut aaneqarnerat tupinnarluinnarpoq akueriuminaalluinnarlunilu. Aaligooq innuttaasut kaasarfiiniit aalertoqaqqiganilu akitsuutsinik eqqussuisoqaqqissanngitsoq, tassa Siumut Naalakkersuisoqataasalu akitsuusersuinerit akitsuutinik annertusaaqqinnerit aallarteqqippaat kiisa meeqqanut aamma akilersuutit taamatullu imarsiorlut ilanngaatisinnaasaat aallerfigisaarlugit aallartiinnarput aningaasartuutaasartut annikigalugit oqalupput 3,1 million kr-iummata puigorpaalli Naalakkersuisut taakku nunap inuinit atuisunullu toqqaannaq sunniuteqartussat inunnut aningaasarpassuummata. Sulisoqarnermut akitsuutisip qaffanneqarnera 127 mio kr-inik

annertuujuvoq inuiaqatigiinnullu sunniutissai annertuujusussaapput taamatullu iluarsartuusseqqinnissamut aningaasartatuaasoq Naalackersuisooqatigiit immikkoortitaat uani 35 mio kr-it aningaasartaliunneqassapput aningaasamut inatsimmeereersut taakkulu qaavatigut imeruusaatit puuinut akitsuutit annersineranni 85 mio. kr.-it uani aningaasalersuinissamut ilassutissatut ilanngunneqarput aningaasami inatsisissami 60 mio. kr-it kisimik atussasut Naalackersuisut saqqummiinikooriarlutik. Inuiaqatigiinnut akisunerusumik kaasarfissionermi saniatigut tupinnaannartumik ilaatigut aningaasalersorniarpaat nunatta karsiata sinneqartoorutaannik annikilliinikkut 116,9 million kr. it aaniarmassuk ila tupinnaq ukioq ataaseq aaqqeeriarluni siunissami suminngaanniit taakku matussuserneqassagamik oqaluutigalutik aalisarnikkut isertinneqartartut ikinnerulissasut tamanna aningaasarsiornikkut ingerlatsinikkullu eqqarsarluarneruinnarani aningaasartaqanngitsumik iliuseqarneruvoq tupinnarnerpaaq.

Namminersorlutik Oqartussat sulisoqarnermut akitsuutinut aningaasartuutai qaffatussaasuttaaq takusinnaavarput tamannalu ukiumut 28 mio. kr-inut qaffassasut naatsorsuutaavoq soorlu namminersortut 63 mio. kr-inik qaffaaffigineqartussaasut takusinnaagipput taamatullu aamma tupinnarnerpaavoq iluarsaaqqinnerup kommunit aningaasaqarnerannut sunniutai inummut ilanngaatiq qaffannerani annaasaqaataassamata kommunip karsianut 150,2 mio. kr-inik taamatullu sulisoqarnermut akitsuutit qaffasinnerusut 35,7 mio. kr-inik annaasaqaataasussaapput taakku 200 mio kr- tungaanoortut taakkulu aningaasartuutaasut qaffanneqarnerat kommunit ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiinniarnermi ilaatinneqarsinnaasappunngooq aap ilumoortumik atuagarput atuarparput tassa ilaatinneqarsinnaasappunngooq, tassa kommunit aningaasatigut annaasaqaatissaat 182,6 mio. kr isumaqatigiinniarnermi ilaatinneqarsinnaasappunngooq aaligoq Naalackersuisoq oqarnerattuut aaqqiussusseqqinnissaq tamaat aningaasalersugaareersoq.

Ajuissorpoq. Suli tatigiuminaappoq. Naalackersuisummi oqarput Kommunit aningaasanik aallerfiginissaannik oqaloqatiginnereersimallutik. Uanilu siunnersuutaanni aningaasarpasuit kommuniniit toqqaannaq tiguneqartussat taaneqarlutik “isumaqatigiinniutaasinnaasut”. Kakkaammi, isumaqatigiinniussutaasinnaappunngooq, inissinneqarnikuugatik. Tamanna Kommuninit qulakkeertariaqarsimavarput. Tupaallapput. Ila Naalackersuisuit tatigineqarsinnaanertik taamatut ingerlatsinermi suli innarleriartuinnarpaat.

Aanalu naggataatigut taasariaqagaq. Pingaartorujussuvoq.

Aaqqissusseqqinneq, “reform”, immikkut ittumik isertitanik akilersorneqalerpoq. Inuiaqatigiinniit aningaasaataaniit aallernerunikuunerminnit ukioq manna immikkut ittumik pissarsinerunikuugamik, Naalackersuisut ilimaginngisaminnik. Taakkualu aningaasat, immikkut ittumik pissarsiarisimasaniit, una siunnersuut aningaasalersorneqarpoq.

Immikkut ittumik pissarseqqinngikkutta taava qanoq aningaasalersorneqassava?

Aaqqissusseqqinnerit ataavartussatut sananeqartartussaapput, namminerisamik ingerlasinnaasut, immikkut ittumik aningaasanik pissarsieriasaarsimanerniit ingerlanneqarsinnaanngillat. Aaqqissusseqqinnerunngilaq, qineqqusaarununa. Taamaattussaannngilaq, iluamik torersumillu aaqqissusseqqinniarneq anguniarneqartariaqarpoq.